

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1980 METAI

LIEPOS MĖN. 5 D. / JULY 5, 1980

PART TWO — Nr. 157 (27)

TARP KRĖVĖS IR BALIO TAUTOSAKOS SAMPRATOS

ANTANAS MAŽULIS

Šiame numeryje:

Kai tautiniai šokiai virsta apeigomis. Tarp Vinco Krėvės ir Jono Balio tautosakos sampratos.

Šokis mūsų poezijoje: liaudies daina, Jono Aisčio, J. Augustaitytės-Vaičiūnienės ir Kazio Bradūno eilėraščiai.

Nauji baltų dramos planai.

Nauji leidiniai: "Aidų" gegužės - birželio mėn. numeris, Bronio Railos "Vaivos rykštė" ir kt.

Mūsų kalba: dėl dalelių skyrybos.

Kertinė Parastė

Kai tautiniai šokiai virsta apeigomis

Šokių, jeigu jis nėra sceninis baletas, paprastai laikome buitinio pasilinksminimo dalimi, jaunimo ir šiaip dar kojas pakeliančių patpėsejimų gegužinių, vestuvių ir kitomis linksmo įsisiūbavimo progomis. Dažnai atrodo, jog šokio funkcija ir prasmė visada tokia ir buvo: pastraksėti ir linksmai pasiausti, kad kasdieniniai vargeliai momentui užsimirštų. Atrodo, kokių kitokių šokio prasmių ir šaknų bejės-koti.

Tačiau, kai šį savaitgalį iš viso laisvojo pasaulio lietuviškasis jaunimas suskrenda į Chicago kaip tik ne dėl ko kito, o dėl šoko, kai tas jaunimas metų metais tam saskrydžiui ruošėsi, daug daug valandų sunkiai repetuodamas, kai mūsų tautinių šokių šventės žiūrovų skaičius pasiekia net keliolika tūkstančių, yra gera proga žvilgtelėti į šokį truputį ir kitokių, gal net neįprastu kampu.

Šokio amžius toks pat kaip ir žmonijos, kaip religijos, kalbos, dainos, kaip sukurto žmogaus pirmojo žingsnio ar aplamai bet kokios kultūros. Kokią jam vertę ir prasmę dar neistorinis ir jau istorinis žmogus teikė, aiškiai liudija tūkstančių metų senumo Tolimųjų Rytų, Indijos, Egipto, graikų, etruskų ir kitos antikinės kultūros. Jų šventovių barjėuose, skulptūrose, sienų tapyboje ir vazose šokantis žmogus ne tik linksminasi, bet ir atlieka tam tikrą, daug kur tiesiog religinę ar bent pagarbą reiškiančią apeigą. Žmogus čia šoko, kai kur net ir dabar šoka ne vien sau, bet ir Dievui ar dievams, Didžiajam Dvasiai, Motinai žemei, saulei, ugniai, dangui. Ir tai darė ir daro, pradėdamas kurį nors reikšmingą darbą ar visos genties, tautos ir savęs bendrojo pajautimo dvasioje apsiųngimo šventę.

Cia rašančiam yra tekę prieš gerą dešimtmetį vasaros atostogų metu užsukti indėnų šajanių

genties rezervatan Montanoje ir ten atsitiktinai pakliūti į bendrąją Amerikos ir Kanados indėnų vasaros pabaigos ir rudensio pradžios šventę. Palapinių būriais apsuptame prerijų plote pavakare prasidėjo jų šokiai, užsietę iki išnakti. Pakeliui jokių reklaminių kvietimų į šventę (kaip Amerikoje įprasta) nepastebėjome. Užklūvę jom, sužinojome, kad indėnai iš to čia jokio šokio prasmių ir šaknų bejės-koti. Dundant gausybę būgnų, aidint balsiniam pačių būgnininkų pritarimui, tūkstančiais indėnų apsuptame plote pakaitomis nepastebėjome. Užklūvę jom, sužinojome, kad indėnai iš to čia jokio šokio prasmių ir šaknų bejės-koti. Dundant gausybę būgnų, aidint balsiniam pačių būgnininkų pritarimui, tūkstančiais indėnų apsuptame plote pakaitomis nepastebėjome. Užklūvę jom, sužinojome, kad indėnai iš to čia jokio šokio prasmių ir šaknų bejės-koti.

Ar netampa tokiu šventu, apeiginiu darbu ir mūsų tautinių šokių šventės! Ar nekelia jos mūsų dvasioje pasididžiavimo jausmą būti lietuvių net ir tokių širdyse, kurių lietuviškosios sąmonės ugnis buvo kiek prigesusi! Be jokios abejonės, mūsų tautinių šokių šventės išėjvijos ir paverptos Lietuvos šių dienų kontekste yra virtusios giliai apeiginėmis. Jos ir šokėjus ir žiūrovus atveda prie tų versmių, kuriuos jau netelpa vien tik buitinėse

Prisimenant žymaus mūsų rašytojo Vinco Krėvės dvidešimt penkerių metų mirtį, buvo iš prof. dr. Prano Skardžiaus palikimo išspausdinti prisiminimai, tiksliau jų nuotrupos (Draugo kultūriniam priede 1979. X. Nr. 250 (39); juos kiek patikslino dr. Jonas Balys (t.p., 1979. XII. 15, Nr. 290 (46)), kuriems sava pastaba prisijungė ir dr. Vincas Maciūnas (t.p., 1980.IV.10, Nr. 92 (16)), kartu pajudindamas ir visokias senas tikslaus tautosakos užrašo kirsmes bei kitus tautosakos mokslų skirtus, jų pažiūrą į tautosaką, taigi atskiras, pasakytumėm, pasišaukdamas ir dabarties tautosakininko Stasio Skrodenio (g. 1938) pažiūras (Peragalė, 1964, Nr. 10) tiek į V. Krėvę ir jo rinkinius bei dr. J. Balį ir šio tautosakines pažiūras aplamai... V. Maciūno straipsnis įdomus kai kuriais senesniais prisiminimais ir dalinėmis išvadomis, bet kartu ir vėl murtelėjimu tautosakos kirsmybėn, todėl ir vertokas vienos kitos nuobiotos ir prof. dr. Pr. Skardžiaus pasakojimų bei šandienos, okupuotos Lietuvos, tautosakos žmonių raštu, kurie paryškintų ir šį tą iš vadina-mų "priešakinių marksistinių-leninistinių pozicijų" dr. J. Balio tautosakos darbų įvairias vertinimo priežastis ir kt.

Prof. Pr. Skardžius tiek Vokietijoje (kurį metų gyvenome kartu mažame miestelyje — Kirchentellinsfurte), tiek iš šiose krašte (vienais metais kartu vasarojant Cape Code), yra pasakojęs daug apie prof. V. Krėvę ir okupacijų dienas, taip pat lietuš ne kartą ir dr. J. Balį: tautosakos tyrinėtoją ir žmogų. Kai vaikščiodavome pajūriu, kur buvo įvairių žmonių, tai pasakodamas vadindavo juos vardais ar viena — Šarūnu, kita — Kirstuku, kad atsitiktinai klausoval nesusižadytų.

Rašytoja prof. V. Krėvę pats prof. P. Skardžius labai gerbė, bet papasakodavo, kaip šis kalbininkas pravardžiuodavo "blusininkais". Jis kalbininkams nuolat priekaištavo, kad šie suradę kokią "blusą" (svetimbę, ją sugriebę, — "prigirdo ir jautį" (gražų pasakymą, stilistinę primone). Prof. Pr. Skardžius yra taisęs V. Krėvės raštų kalbą ir pasakodavo, kaip dažnai ilgai derėdavęsi Krėvę dėl atskirų žodžių, kaip numesdavo ir jam "blusininko" žodį, o vėliau korektūrose kartais vieną ar kitą taisyklą saviškai sugrąžindavęs. Taip Krėvę gynęs "radzinas", "su-

savokose, ir prie tų šaknų, kurios rausiasi kur kas giliau už realistinį dirvožemį.

Šiandieninėje tautos pavergimo nelaimėje ir tautos laisvės siekyje tautinių šokių šventės mums yra virtusios savęs pajutimo ir apsiųngimo su kitais apeigomis, paliekančiomis dvasioje neištrinamus pėdsakus. Tautiniai šokiai mums sukelia kone tautinio ir bendruomeninio jausmo ekstazę, tokią būtiną bent keleriems metams iki sekančios šventės ir iki laisvosios Lietuvos triumfo. Tautinių šokių šventės jau yra tapusios, metaforiškai kalbant, tuo mūsų liaudies pasakų akmeniu, po kuriuo skriaudžiamasis brolis randa amžinosios gyvybės šaltinį.

k. brd.

batą" ir "nedėlią", bet nieko nesaikęs dėl kitų savaitės dienų, arba vėl "balaną", "dziedą" ir kit. skolinius, kurie taip dažnai dūžkų kalboje. Nemažiau gynęs ir kai kurias so-dybos bei jos aplinkos dūžkybes, visai supykęs ir daugelį kartų blusininku išvadinęs tą patį vakarą, kad jis Krėvės "klupstį" ištaisęs į "kelį", laikydamas klupstį autoriaus pramanu, o pasirodė, kad tas žodis gyvas ne tik Subartonyse, bet ir plačiaiu. Taip šis žodis iš Krėvės buvęs panaudotas jau ir žodžių darybos pavyzdžiams...

Taip pat ne vieną kartą dar Vokietijoje pasakojo, — ypač kada gavė iš V. Krėvės laišką ir veik tą pačią savaitę dar iš Vienos ir Ant. Venclovos laišką su leidiniu apie M. Mažvydą, kur A. Venclova prisipyrkęs kvietė grįžti, nes Vilniuje nėra kam kalbos kursų skaityti, ir apie pirmąsias posukillimines dienas ir dr. Prano Germanto (Meškausko) grįžimą...

Taip vieną vakarą, ką tik atvežtas iš Vokietijos dr. Pr. Germantas (Meškauskas) užėjęs ir prakalbėjęs apie daug ką vaikėvisą naktį. Tada dr. Germantas pasisakęs, kad turėjęs įsakymą sulimti prof. V. Krėvę, jei šis laisvas ir nesunaikintas. Bet Kaune jau pakeltos nuomonė, nes visi Krėvę gynę, nelsikę jo komunistų ir t.t. Jis kalbėjęs su einančiu min. pirm. pareigas Juozu Ambrazevičiumi, — tas Krėvę gynęs. Panašiai gynę ir kiti laik. vyriausybės žmonės... Ir patyręs, kad Krėvę laisvas, nebuvo nė sulimtas, kaip ir daugelis dar kitų, kurie vokiečių nurodymu turėtų būti sunaikinti, pvz. prof. Vl. Kuzma, prof. Stp. Kolupal-la..., kuriuos vėl gynęs tas pat J. Ambrazevičius, dr. Z. Ivinskis ir kt. Prof. Pr. Skardžius irgi gynęs tiek Krėvę, tiek Biržišką, prof. Lašą, prof. Pr. Mažylį, prof. B. Sruogą ir kt. Ir rytą dr. Germantas išeidamas Skardžiui maždaug taip pasakęs:

— Pasakyk prof. V. Krėvę, kad šis be reikalo žmonėse nesirodytų ir kad kas nors neįskystų vokiečiams, jį laisvą pamatęs. Tuo metu prof. V. Krėvę buvęs ar

Jaunieji tautinių šokių šokėjai nepriklausomoje Lietuvoje 1937 metais. Nuotr. A. Naruševičiaus

ne Aukšt. Panemunėje, todėl pats Skardžius palikęs netaisytas Lietuvos kalbos darybos korektūras (ji tada buvo pradėta rinkti, nors knyga pasirodė tik 1943, bet apgaulinga 1941 m. data; taip buvo iš dalies apeita vokiečių cenzūra), nuskubėjęs į A. Panemunę... Taip pat prof. Pr. Skardžius neįvengdavo papasakoti, kaip buvo prof. V. Krėvę iš Liet. mokslių akad. laikinai nurašdyntas, neišskiriant ir jo paties, kaip ne vienas Vilniaus prof. buvo nustumtas į antraeiles pareigas, kada atskirti karštuoliai valė ir brovėsi į nustumtųjų vietas; taip pat vėl buvę daug pakeitimų ir gynai tik taktinių, visai ne asmeninių. Ir kartais kalbėdamas neįvengdavo aštresnio žodžio

kurių Vilniuje buv. Komiteto žmonių adresu, kurie savo nuožiūra labai lengvai "perstumdydavo", pvz. prof. P. Šalčių, jį (Skardžių) "trėmė" į Kauną, nors Vilniuje buvo jau atvežti ir Lietuvių k. žodyno rinkiniai ir t.t. Kai ką iš tų dienų ir pats prof. Pr. Skardžius yra pasakėjęs (Lietuvos universitetas, 1972, p. 733).

Ne vieną kartą yra pasakojęs ir apie savo žygį 1941 m. pas V. Krėvę dėl dr. J. Balio. Tada jis užėjęs kaip tik pas V. Krėvę pasikalbėti, kai Lietuvių tautosakos archyvą priskyrė Liet. mokslų akademijai, kur Akademijos prez. ar pirm. buvo paskirtas ar išrinktas prof. V. Krėvę.

Taip kalbantis su prof. V. Krėvę

Šokėjai, pavitę liepsnomis, Antroje tautinių šokių šventėje 1963 metais Chicagoje.

Nuotr. Jono Garlos

dėl dr. J. Balio, pats Krėvę pabrėžęs, kad dr. J. Balio iš Liet. tautosakos archyvo neatleis, nes laiką jį vieninteliu ir geras pasitruošiusiu tautosakos mokslui, o vėliau ir abu suvedęs pasinėkėti — susitakinti. Paprastai prof. Pr. Skardžius visados kartojo tuos V. Krėvės žodžius, kurių mintį esu tik čia atpasakojęs. Ir kiekvieną kartą, kada tik paliesdavome dr. J. Balio tautosakinius darbus, visados prof. Pr. Skardžius juos gerai vertino, nors turėjo visada ir pastabų, kur dr. Balys paliesdavo dievų vardyną, kurį laikė dr. J. Balio silpniausia vieta. Taip pat vieną kartą pasakė, kai vokiečiai krepšė dėl kažkokio straipsnio iš lietuvių mitologijos ar tautosakos, tai jis nurodęs jiems dr. J. Balį, jau atvažiavusį dirbti į Washingtoną.

Ir kada vieną kartą prof. Pr. Skardžius papasakojo apie prof. V. Krėvės žemėn Philadelphiaje, kai atvažiavęs dr. J. Balys ilgal stovėjo sustingęs prie V. Krėvės atdaro karsto, vėliau pasilenkė ir pabučiavo Krėvės ranką, tai visi drauge buvusieji pajutome, kad senoji asmeninė kirsnė tikrai balga. Ir šis pasakojimas prof. Pr. Skardžiaus nenustebino, pabrėžė man, kad jo krašte taip visi daro: mirusiojo atspirašo, jei būtų kas susikirtęs ar įžeidęs. Taip padaręs ir dr. J. Balys, nors savu metu ir pasikarščiudavęs.

Paliesdamas 1940-41 m. bolševikmetį, prof. Pr. Skardžius yra nemažai pasakojęs apie mūsų įvairias gyvenimo įtampas, svetimųjų skundimus, savųjų trigrašius... Jis pasakodavo kaip pro užpakalines duris užėldavęs arkivysk. M. Reiny (Marija Krygerytė - Skardžiuvienė buvo su arkivysk. M. Reiniu gerai pažįstama dar nuo 1918 m. iš Vilniaus dienų, kuomet ji buvo mokinė, o Reiny kapellonas, kai šis dalyvavo įvairioje lietuvių moksleivių ir kt. veikloje), pasiguosti ir pasikalbėti, kartais ir gana slaptais veiklos reikalais. Taip pat dažnai, bet pro didžiulias duris, užėldavęs ir komunistų partijos gen. sek. Kazys Preikšas pasikalbėti lietuvių k. reikalais, Tuomet K. Preikšas labai nesutaręs su Henriko Zimano įvairiais siūlymais vis keisti lietuvių rašybą, išmetant ilgąsias bei nosines, kad "liaudžiai" būtų lengviau, kad spaustuvinėms ir korektoriams palengvėtų ir pan. Taip pat buvę H. Zimano pasiūlymų dėl vietovardžių, kurie būtų visai sunokoti, maždaug laikyds Vilniaus krašto vietovardžiams senųjų rusų ir lenkų lyčių, tepridedant galūnes — taip pat lengvumo liaudžiai sumetimais... Prof. Skardžius su Preikšu aptardavę būdą kaip tuos siūlymus nustumti ir suniekti, ką K. Preikšas nuostabiai mokėjęs H. Zimanui atsakyti ir tuos reikalus palaidodavęs įvairiuose komunistų partijos ar komisijos posėdžiuose. Ir kai maždaug prieš 25 m. Lietuvoje iški- lo graždankos reikalas, tai tas pat K. Preikšas iš Varšuvos aliarmavo ir prof. Pr. Skardžių ir kt., kad sukelty lietuvių nerimą svetur... Šiaip daug pasakodavo ir apie dr. Pr. Germantą, visokį šio vokiškųjų reikalavimų sabotažą.

1950 m. rugpjūčio mėn. prof. Pr. Skardžius apsisprendė jau emigruoti iš Vokietijos į JAV, į Clevelandą. Kiek iš jo pasakojimų (ir a.a. jo žmonos) žinau, vien tik dėl savo žmonos baimės pasilikti n a u j o karo metu Vokietijoje (tuomet visi

(Nukelta į 2 psl.)

Tarp V. Krėvės ir J. Balio tautosakos sampratos

(Atkelta iš 1 psl.)

gąsdinosi, prasidėjus Korėjų karui), nors prof. Skardžiui buvo pasiūlyta dėstyti Muencheno univ. ir baigti vokiškai Lietuvių k. žodžių darybą. Dėl šeimoms likimo baimės jis ir išvyko į JAV.

V. Maciūnas, pateikdamas S. Skrodenio ištrauką dėl V. Krėvės dūkiškosios tautosakos, vėl mus sugrąžina į nepri. Lietuvos laikų tautosakos skelbimo nesutarimus bei visokias kirsnes. Tuomet dr. J. Balys kaltino V. Krėvę, kad šis, skelbdamas dūkių tautosaką, ją taisęs, taigi savaip ją literatūrinę ir t.t., o kartu nurodė ir apšvietė tokių taisyčių, kur, ne vieną kartą tą pačią dainą skelbiant, buvo išpausdinti ir skirtingi tekstai. Tai buvo sunkus kaltinimas prof. V. Krėvei pasakykim V. Krėvei tautosakininkui, bet ne rašytojui ir ne literatūros dėstytojui. Ir šiaip ar taip bandysime aiškinti, vis tiek tie dūkiški tautosakos gabalukai yra dažnokai pakitę, įgavę krėviškų bruožų pasakose, padavose ir t.t. Gal tada J. Balys ir per daug sutirštino spalvas, ne visi suprato, kad čia buvo drauge užpulti ir kiti, skelbūsieji perrašytas pasakas bei kitą tautosaką, kad čia buvo palietas ir Petras Valčiūnas, Liet. tautosakos komisijos sekretorius, literatūriškai paruošęs „Aukštaičių pasakas“, ar Sal. Nėris, pervertikusi „Mūsų pasakas“ (abi išleido ta pati Liet. tautosakos komisija, sumokėjusi už gražiai pataisytas pasakas ir nemažas litų sumešles), tuo pačiu paskatindami ir kitus perdirbinėti tautosaką ir ją skelbti kaip tikrą tautos kūrybą. Todėl ir nenuostabu, kad tuo metu išėjo rašytojo V. Krėvės ginti daug kas iš rašančiųjų, o kartu tas susikirtimas buvo paverstas net ir savotiškai politiniu, nes dr. J. Balio straipsnis buvo „Vaire“, ką labai įdomiai praskleidžia ir ano meto pogrindinė komunistų spauda, pasinaudojusi itin gerai drumsčiama dr. J. Baldausko plunksna „Lietuvos Žiniuose“ ir kt. Tuomet (1938) ir Kauno politinių kalinių pogrindinis „Kovotojas“ rašęs, kritikuodamas buržuazinio folkloristo J. Balio parengtą „Lietuvių samojų“ taip: „Liaudies samojus — rašė recenzentas, — liaudies kūryba gyvena susmukusiose lūnose. Čia Krėvė jos ir ieškojo. O Balio „folkloras“ priklauso restoranams, margais kilimėliais nuklotiems salonams, ponučių labdariniams rateliams, kuriuose tikrai mėgstami šlykštūs anekdotai“ (K. Grigas ir kt., Lietuvių tautosakos apybraiža, Vilnius, 1963, p. 86), bet, deja, užmiršo tie pastebėti, kad didžiausias tuo metu J. Balio priešas ir jo kovėjas dr. Juozas Baldauskas - Baldžius, kurį tada visa kairė labai vertino ir tiesiog dievino, ginant disertaciją buvo įspėtas už kai kuriuos pasigrožėjimus ir tautosakinius pasigardžavimus ir šiuos palikti šalia didžiosios auditorijos, kur jis tuomet gynė disertaciją ir paleido liežuvi į berniškas lankas, kaip dažnai atsitikdavo vėliau ir jo paskaitų metu. Toliau, toje pat apybraižoje, vėl pasisako ir apie V. Krėvės tautosakos rinkinius:

„V. Krėvė - Mickevičius, skelbdamas tautosakos kūrinius, juos laisvai redagavo“ (t.p., p. 92, m.p.). Taigi, nežiūrint atskiro „Mūsų Tautosakos“, X tomo, išleisto su atgaline 1935 m. data, kur aiškios patys prof. V. Krėvė, o jį dar gynė dr. J. Baldauskas (Baldžius) ir prof. B. Sruoga, bet vis tiek V. Krėvė ir dabar liko neišsiaiškinęs, kad dūkių tautosakos bus jis netaisęs, o skelbęs kaip užrašyta, kaip buvo dainuojama ar sekama. Negalėdamas šiuo metu patikrinti „Mūsų Tautosakos“ X, 1935 straipsnių, turiu tik pastebėti, kad dr. J. Baldžius (Bal-

Malūnėlis sukasi, įsuktas niujorkiečių...

Nuotr. V. Maželio

dauskas) savo straipsnyje, kurio antraštės tiksliai neprimenu, (Mokslas ar autoreklama) puolė J. Balio „Nuo žirgo kritęs bernelis“ nagrinėjimą ir šios baladės prolytę atstatymą, o B. Sruoga susitėkė, rodos, prie A.N. Veselovskio literatūrinės tautosakos sampratos.

Lai bus leista pridurti, kad 1939 m. Juozo Ambrazevičiaus, kurį dabar žinome jau Braziliečio pavardę, vadovautas Teo-Filosofijos fak. lietuvių tautosakos seminaras, vadintas pratybomis, buvo įrašęs ir V. Krėvės tautosakos autentiškumo klausimą, kurį aptarė, rodos, Bronius Krivickas ir Mamertas Indriūnas. Ir jų bei kitų dalyvių buvo išvada: V. Krėvė tautosaką skelbdamas pataisinėjo, o dr. J. Balys apie tai rašydamas per aštriai išsireiškė. Apžvelgdamas tuos darbus J. Ambrazevičius tokiai jų išvadai pritarė, bet kartu ir pažymėjo, kad šis nesutarimas yra kartu ir skirtingų tautosakos mokyklų susikirtimas. Prof. V. Krėvės pažiūra į tautosaką yra literatūrinė, atremta į A.N. Veselovskį, kaip ir jo pagrindinio gynėjo prof. B. Sruogos; taip pat dar minėjo ir kažkurį kitą (V. Propp?) rusų tautosakininką ir jo pažiūrą. Dr. J. Balys jau esąs Vakarų tautosakos atstovas, ypač pabrėžė suomių mokyklą, primindamas ir kitus vakariečius kaip Hans Naumann ir kt., trumpai sutraukdamas jų pažiūras. Ir dar daugiau. Tas abi pas mus „mokyklas“ iškiria ir dvi skirtingos tautosakai rinkti progra-

mos. Liet. tautosakos komisijos programa (Mūsų Tautosaka, I, 1930) nurodo, kad reikia paklausinėti ir tokių žmonių, kurie patys moka sukurti dainą, pasaką... ir užrašyti, kas savaime pastūmėjo ne vieną likti ir savotišką tautosakos kūrėjų arba pasukti tautosakos literatūrinimo keliu, tautosakos pataisymo reikalu (primindavo ne kartą paskaitose ir dr. J. Basanavičius, kuris rankraščiuose išbraukė vilką, o įrašė — liūtą; tuo siekdamas įrodyti lietuvių kilmę iš trakų ir t.t., bet taip darę ir kt. XIX a. folkloristai), o J. Balio paruoštas Liet. tautosakos rinkimo vadovas (1936), jau griežtai kovoja su pataisymais, išlyginimais: ji turi būti tokia, kokia yra, ją reikia užrašyti kuo tiksliausiai, tik tada ji tinka tyrinėti, susekti senybėms, pasakos keliams ir t.t. Turiu pažymėti, kad J. Ambrazevičius savo tautosakos paskaitose nurodydavo būtinai paskaityti: K. Krohn, Die folkloristische Arbeitsmethode (nors čia vokiečių kalba esanti sunki), H. Naumann, L. MacKensen, Hoffman - Kraye, J. Bolte, von Leyen, Sydov ir kitus vakariečius, taip pat patardavo pažvelgti ir vakariečių žurnalus, ko viso to jau tiek neišgirdau pas dr. J. Baldžius. Tautosakos paskaitose J. Ambrazevičius padarydavo ir apšvietimą pastabų dėl suomių ir kt. vakariečių metodų bei autorių. Labai aiškiai prisimenu, kad pasakos motyvų analizės nelaikė tautosakos baigtinybe, nes keliaujas motyvas

Clevelando „Grandinė“ mergaičių grakštus pasisveikinimas.

Nuotr. Vytauto Maželio

pvz., nuo Skandinavijos iki Eufrato ar toliau turi ir vietos pažymų, jis kiek kitoks skirtingose geografinėse vietose, tautos ir pan., jė laike ir erdvėje pagrazinami... Ir palyginimo pasakos motyvų su gyv. namu, kuris nors keturkampis, bet ne visų vienoje vietoje durys, langai, ir vėl skirtingai tos durys, langai, stogas, papuošti. Tai jau tam tikros vietos įnašai, paveikti kiek sekėjo psichikos, bet tai nebūtinai tenka sieti su romantikų „Volksgeist“ tai vis vietinė „spalva“, kuri sudaro ir pasakos grožį, sukelia klausytojo nuotalką ir t.t. Atrodo, kad jis čia netiesiogiai įjungdavo ir W. Hellpach iš „Geopsyche“ kai kurias pažiūras, kurias tuo metu kultūros įtakai pacionalistai, nes tie buržuaziniai yra „idealistinės, pilni nacionalistinės... ideologijos“... Ir reikia pastebėti, kad tų nevardinių priekaištų buvo daug visą laiką, nes tie visi „nacionalistai“ pabėgėliai buvo nurašyti nebuvaliais, be pavidžių, daugeli metų, jų darbai saugomi tik specfonduose, o ten likusieji vis buvo barami dėl „keliaklupsčiavimo Vakarams ir t.t.“ vis išmintingosios komunistų partijos, visažinio drg. Stalino ar dabartinio pasaulinio literatūrinio katedroje, kur po 6-8 lininkautojų vienokia ar kitokia kritika, net kalėjimų, tremtinių, kol priešakiai „išprusinami“ ir šie sem. valandas teko klausyti dr. J. Baldžiaus, dažnai teko susidurti su rusiškąja tautosakos samprata, kartais pajavrinta dar Pr. Malinovskio ir kt. funkcionalizmu ir pan., o suomiškoji, su Antti Aarne, su vokiečių pasakų bei tautosakos tyrinėtojais, buvo lyg svetimoka, nuo jų kartais Baldžius nusiskandavo tik į prancūzus, ypač palietęs velnius, raganas ir mitologines būtybes kurias vėl dažnai aiškindavo pagal anglų J.G. Frazer, nes visos tautos maždaug praėjusios tą pačią raidą bei seką...

V. Maciūnas priminė kad ir XIX a. jau buvo žinomos Saronos: Šarūno dainos, kurias taip išgarsino V. Krėvė. Bet užmiršo pridėti dar Šarūno ar labai pan. kalno vardą Žemaitiuose, kurį, rodos, paminėjo ir prof. M. Biržiška Anuo metu Viekšniuose. Tai būtų labai įdomus prieduras, tik, deja, vėl tektų aiškinti, ar nėra jis koks naujas pramanas, ar ne knyginis, pvz. kaip atsitiko su Palemono ir pan kalnų vardais. Vienas toks vėl buvo Margio: Margio prie Pyplių, t.y. arti Zapyškio. Apie 1932 m. Kaz. Paunksnis, istorikas, susiejo Pyplių pil su Pilėnais, ką priėmė ir dr. Z. Ivinskis, nors Pūnia su Pilėnais sieti vis buvo nelengva. Ir štai jau 1939 m. pavasarį lankydami Pyplių pilikalnį, vadovaujant doc. dr. Z. Ivinskiui, sužinojome, kad čia stovėjome, kur susidėjo Margis, atseit ant Margio kal-

no! Tą papasakojo jau vienas apylinkės senukas

Sovietinės tautosakos darbų vertinimas

Toliau V. Maciūnas priminė, kad S. Skrodenis J. Balio tyrinėjimams apamai daro priekaištų. Taip daro jis (Skrodenis), bet ir ne vienas jis, nes visi „tie buržuaziniai tautosakos tyrinėjimai“ nepilni ir jiems „nemoksliški“, nes nėra parašyti „marksistiškai — leninistiškai“ ir jų „priešakiniu metodu bei tyrinėjimais“, nes tie buržuaziniai yra „idealistinės, pilni nacionalistinės... ideologijos“... Ir reikia pastebėti, kad tų nevardinių priekaištų buvo daug visą laiką, nes tie visi „nacionalistai“ pabėgėliai buvo nurašyti nebuvaliais, be pavidžių, daugeli metų, jų darbai saugomi tik specfonduose, o ten likusieji vis buvo barami dėl „keliaklupsčiavimo Vakarams ir t.t.“ vis išmintingosios komunistų partijos, visažinio drg. Stalino ar dabartinio pasaulinio literatūrinio katedroje, kur po 6-8 lininkautojų vienokia ar kitokia kritika, net kalėjimų, tremtinių, kol priešakiai „išprusinami“ ir šie sem. valandas teko klausyti dr. J. Baldžiaus, dažnai teko susidurti su rusiškąja tautosakos samprata, kartais pajavrinta dar Pr. Malinovskio ir kt. funkcionalizmu ir pan., o suomiškoji, su Antti Aarne, su vokiečių pasakų bei tautosakos tyrinėtojais, buvo lyg svetimoka, nuo jų kartais Baldžius nusiskandavo tik į prancūzus, ypač palietęs velnius, raganas ir mitologines būtybes kurias vėl dažnai aiškindavo pagal anglų J.G. Frazer, nes visos tautos maždaug praėjusios tą pačią raidą bei seką...

V. Maciūnas priminė kad ir XIX a. jau buvo žinomos Saronos: Šarūno dainos, kurias taip išgarsino V. Krėvė. Bet užmiršo pridėti dar Šarūno ar labai pan. kalno vardą Žemaitiuose, kurį, rodos, paminėjo ir prof. M. Biržiška Anuo metu Viekšniuose. Tai būtų labai įdomus prieduras, tik, deja, vėl tektų aiškinti, ar nėra jis koks naujas pramanas, ar ne knyginis, pvz. kaip atsitiko su Palemono ir pan kalnų vardais. Vienas toks vėl buvo Margio: Margio prie Pyplių, t.y. arti Zapyškio. Apie 1932 m. Kaz. Paunksnis, istorikas, susiejo Pyplių pil su Pilėnais, ką priėmė ir dr. Z. Ivinskis, nors Pūnia su Pilėnais sieti vis buvo nelengva. Ir štai jau 1939 m. pavasarį lankydami Pyplių pilikalnį, vadovaujant doc. dr. Z. Ivinskiui, sužinojome, kad čia stovėjome, kur susidėjo Margis, atseit ant Margio kal-

se neklaidingųjų veikaluose, k.a. Markso, Engelo, Lenino ir t.t.

Prisimenant, kad ne taip dar seniai, nušalinus L. Beriją, buvo mandagiai paprašytas Amerikos bibliotekos išpjauti iš Didž. sovietinės enciklopedijos Berijos biografiją ir įklijuoti naujai atsistų 4 psl., kur vienas psl. buvo grynai paveikslų (Beringo sąsiauriui ? skirtas); kartu bibliotekoms įdėjo ir peiliuką, kuris tinkąs tokiam svarbiam „sovietiniam išvalymui“, atitaisyti tokią svarbią klaidą. Tada vienas bibliotekininkas taip padarė, kitas — daugiausia ir priedą su laišku įklijavo, o kitose paliktą L. Beriją kažkas išplėšė... Arba vėliau, jau po Stalino mirties, kada vėl buvo naujai perrašyta visa Trumpoji komunistų partijos istorija, išlyginta pagal naujus Kremliaus ponus ir jų nuotakas... O kiek buvo visokių knygų išėmimų, kada 1950 m. didžiausias pasaulio „kalbininkas“ Stalinas pasmerkė garbingo ir priešininko, jau suderinto su marksistiniais — socialistiniais mokslais J.N. Marr vad. jefitologiją su visais jos tanciais! Tas sugrižimas prie indoeuropeistikos ir aplamai prie kalbotyros savaip atsiliepė ir Lietuvoje. Taip J. Kruopas buvo parašęs moks-

lo kandidato darbą — disertaciją pagal marristinius „mokslus“ (1948?) ir gavęs mokslo kandidato laipsnį, bet po Stalino garsojo straipsnio, jam buvo tas laipsnis atimtas ir žmogus turėjo rašyti naują darbą, tegaudamas vėl tą patį mokslo laipsnį tik 1952! O kiek visokių išėmimų ir kitų priešakinių apyvartų buvo, kai Kremlius atsisakė lysenkizmo, kuriam anksčiau visa biologija buvo jam palenka daugeli metų ir „moksliškai“ įrodyta, kad marksizmui - leninizmui „paklūsta“ net genetika, imdama sektį partijos nurodymus.

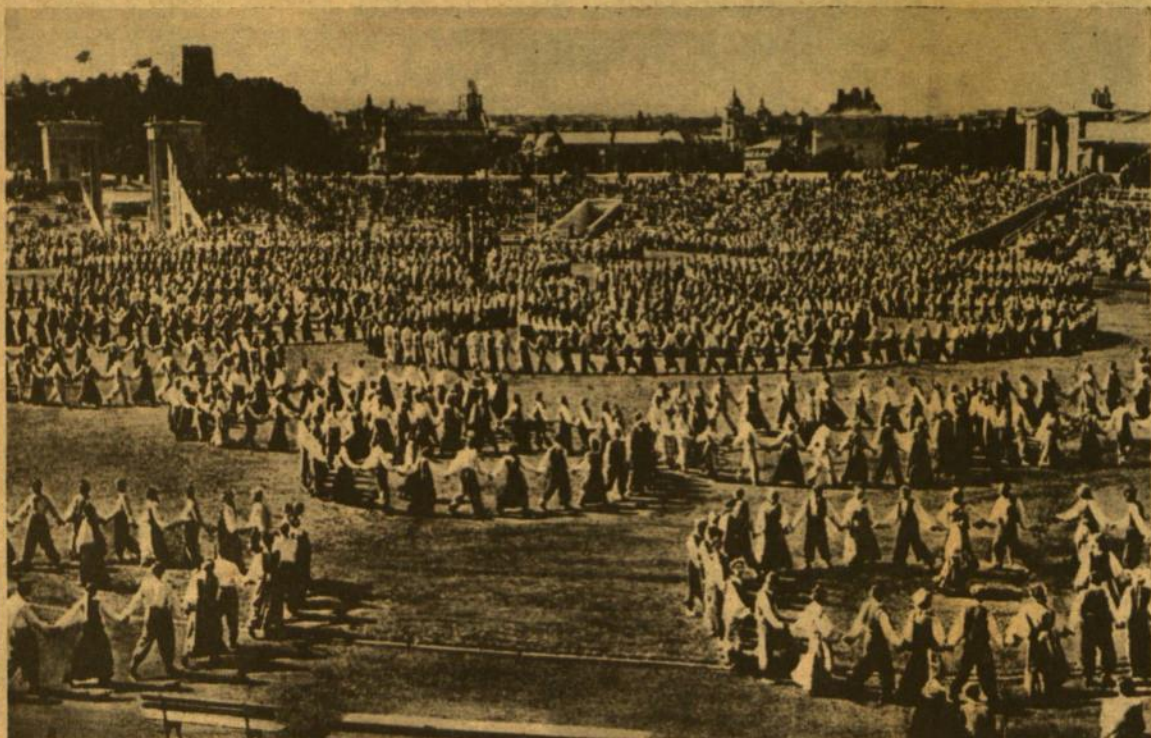
Skaitant okup. Lietuvoje išleistus istorijos ar kai kuriuos XIX a. mūsų literatūros darbus, kartais apstulbsti tals visokiais ištaisymais ir praleidimais. Taip skaitydamas Lietuvos TS R istorijos šaltinius, I, Vilnius, 1955, kurių vertimus paruošė Liet. TSR mokslių akademija, jos istorijos ir teisės institutas, o vyr. redaktorius buvo Akademijos tikrasis narys J. Žiugžda, vis tik, skaitydamas P. Dusburgo prūsų papročių vertimą (SRPr., I, 53-55), kurį čia pateikia 27 p., suabejoji ir nustumbi — kiek daug originalo sakinių praleista, ne visi praleidimai ir daugtaškiais pažymėti! O šis leidimas dabar privalomas ir juo naudojasi istorikai Arba pavartę M. Lietuvio De moribus... lituanorum..., kurį išleido perspauda ir su vertimu, nustumbi, kad ne visas lotynų k. raštas verstas, yra: praleistų vietų. Negeriau ir su mūsų XIX a. raštais, kai praleista daug kas iš vysk. M.Valančiaus Paaugusių žmonių knygelės ir t.t. arba vėl dingsta iš kitur:

„Pėrkune dievaiti, nemušk žemaitį, mušk tikrai gudą, kaip šunį rudą“.

Pastebėjus tokius praleidimus, pradėdi suprasti daug ką, pvz. kodėl Z. Slaviūno „Sutartinės“ viešai buvo peikiamos LMA Akademijos visuotiniame susirinkime 1948.I.12-14, kodėl tokia keistoka rezoliucija buvo sulipdyta, kodėl klievo Z. Slaviūnui nuo paties Akademijos prez. J. Matulio ir kt. (žr. Lietuvos TSR mokslių akademijos žinybas, III, Vilnius, 1948, p. 12, 26), kodėl taip J. Žiugždos buvo išburtas prof. J. Balčikonis, Lietuvių k. žodyno redaktorius (t.p., p. 37), kodėl nuo šio pasidavėlio Maskvai J. Žiugždos taip vėl klievo žiauriai Z. Slaviūnui (t.p., p. 39) ir kt. Kuo kaltas Z. Slaviūnas, jei šių melodių įvairių klausimų rusai ir priešakiniai sovietiniai žmonės visai nelletė, nenagrinėjo o tik vakariečiai ir dar vokiečiai..., kuo kaltas jis, tuos autorius nurodęs.

Pasiskaitęs tuos Žinybus ir kitus panašius leidinius, pradėdi suvokti nepr. Lietuvos dienų mokslo ir šiaip pasižymėjusių žmonių, tiek Sibirian išvečių ar šiaip sunaikintų bei Vakaruos pasitraukusių nuolatinių pavardžių vengimą, visoki nurašymą kaip visai nebuvusį, nors jų vienu kitu darbu tikrai pasinaudojo arba savo reikalamis tiesiog nusiiralo..., bet tokiame pasitraukusiam mirus, kartais padaro „sovietiską malonę“ ir „atranda“: pradeda minėti jo pavardę, kartais jau leidžia pasinaudoti jo raštais ir juos nurodyti, išleidią ką nors iš jo raštų, kaip padarė ir su V. Krėve. Taip keiliolika metų laikė „nebuvaliais“: prof. dr. A. Salį, prof. dr. Pr. Skardžių, prof. dr. P. Joniką, prof. dr. J. Puziną, prof. dr. J. Balį ir apšvietė kitų, bet po 1960 m. pradėjo vieną kitą „surasti“: pradėjo sukurti teimėdami kokį mokslo tik žurnalą, pvz. Archivum Philologicum, Seno-

(Nakaba 3 psl.)

Mūsų tautiniai šokiai pokario metais Vilniuje.

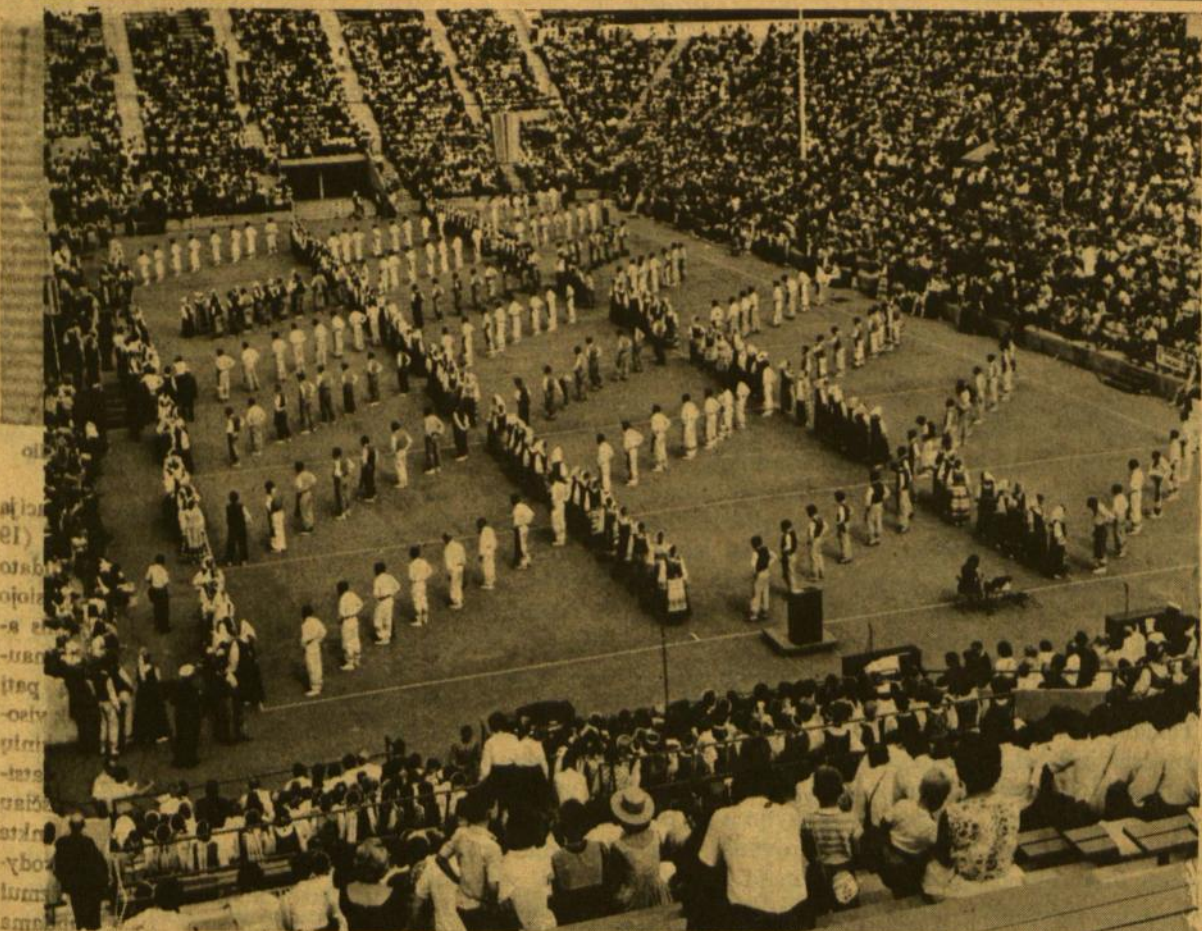
Pietų Amerikos lietuvių jaunimas stebina šluoriečius — Chicagoje šoka Urugvajaus lietuvių tautinių šokių grupė Ažuolynas.

Nuotr. Jono Tamulaičio

Su lietuvių tautinių šokių po pietų pasaulį: Clevelando „Grandinė“ Adelaidėje, Australijoje.

Nuotr. J. Neimanienės

Lietuvių tautiniai šokiai Pasaulinėje parodoje, New Yorke, 1964 metais.

Nuotr. Vytauto Maželio

(Atkelta iš 2 pal.).

nežymėdami nei autoriaus pavardės, nei jo darbo pavadinimo, o vėliau atranda jau darbo antraštę, pagalvius ir pavardę; tada, žinoma, tik žmogų kur nors nukelia, vėliau ar kitaip nuvertina jo spausdintuosius darbus ar kurių mokslo „klaidą“, kokį teigimą, nors tais pat teigimais bei prielaidomis ir patys vėl rašo, tik kitais sakiniiais visa pakartoja. Ir todėl verta peržvelgti, pvz., dviejų, nors ir skirtingų, tautotyrininkų: proistoriko prof. dr. J. Puzino ir tautosakininko prof. dr. J. Balio visoki nurašymą bei jų suradimą, pasižymintį visa sovietine ir priešakine juokdaryba.

Štai taip Pr. Kulikauskas, kuris pats baigė proistorę 1942 m. pas prof. J. Puziną, rašo apie Kurmaičių kapinyno tyrinėjimus („Kurmaičių, Kretingos raj., plokštinio kapinyno tyrinėjimai“. Liet. TSR Mokslų Akad., Lietuvos Istorijos Instituto Darbai, 1, Vilnius, 1951, p. 315-365 ir 2 žem.) pažymi: „1940 metų pilkapių tyrinėjimai paskelbti ir spaudoje“, kur 5 išnašoje teigė, kad tokią nuorodą „Gimtasai Kraštas“, Nr. 31, p. 32-52, taigi, nei autoriaus pavardės, nei to straipsnio pavadinimo, nei žurnalo metų, nors ten apie tuos Kurmaičius jis pats rašė! Ir dar daugiau, tai jo paties diplominio darbo spausdinta dalis: P. Kulikauskas, Žalvario amžiaus pilkapių Kurmaičiuose, Kretingos vals. ir aps., Gimtasai Kraštas, nr. 31, šiauliai, 1943, p. 32-52. Šis paprastas ir gana dažnas okup. Lietuvoje reiškinys įdomus ir labai gerai paaiškina, kodėl buvo nutylėtas apie tuos pačius 1940 m. Kurmaičių tyrinėjimus, jų labai įdomų kapą aprašęs ir J. Puzinas (Ankstyvojo geležies amžiaus kapas, surastas Kurmaičiuose, Kretingos aps., Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejaus Metraštis, I Kaunas, 1941, p. 19-27; buvo ir atsp. su kitu J. Puzino darbu apie Veršvius), bet ten pat J. Puzino paskelbtas pav. 2, niekur nenurodant anksčiau skelbtojo šaltinio, vėl buvo kelis kartus ir kituos straipsnius pakartotas! Kurmaičių kapinyno „šokis“, pagal Maskvos nurodymą, yra daugiau negu įdomus. Pvz. vėl P. Kulikauskas apie juos rašęs („Nauji radiniai Kurmaičių kapinyne“, LM AD, A.2, Vilnius, 1957, p. 141) visai „užmiršta“, kad buvo rašęs ir pats „Gimtajame Krašte“, bet nurodo tik savo rankraštį, mokslo kandidato laipsniui gauti kuris esąs L. MA Centrinėje bibliotekoje; taip pat ir anksčiau minėtąjį. Toliau vėl paminėta „Gimtajame Krašte“ buvusį dar kartą ir, Lietuvos archeologijos bruozuose, 1961. Apie prof. J. Puziną tą darbą ir netenka kalbėti, nors bevardžiai, teminant tik Senovės, IV, suvoki J. Puzino „Naujausių proistorinių tyrinėjimų duomenis“ vėl ten numarintus 1951, vėl 1961 ir kt., nors rusiškai spausdintuose kitų darbuose kartais prof. J. Puzino vardą po 1959 m. jau gali sutikti.

Bet 1968 m. įrašius J. Puzino vardą „Maž. liet. tarybinėje enciklopedijoje“ (II, 1968, p. 953) ir J. Žiugžda, tam Maskvos patikėtiniui ir klusniam H. Zimano tarnui, pridėjus „Aktyviai dalyvauja burž. nacionalistų antitarybinėje veikloje“ (t.p., p. 953), pradėtas suminėti ir ten esančių lietuvių proistorių darbuose. Pvz. P. Kulikauskas naujame darbe apie Kurmaičius („Kurmaičių kapinynas“. Lietuvos archeologiniai paminklai, Vilnius, 1968, p. 12), surado jau ir J. Puzino darbą iš VDKMM, I, 1941, o taip pat ir saviškį su pilna metrika iš 1943 m. „Gimtajame Krašte“, bet kitur tie Maskvos ponai vėl Pr. Kulikauską išmetė, žr. „Lietuvos TSR istorijos bibliografija 1940-1965“, Vilnius, 1969 arba „Lietuvos TSR archeologija (1940-1967)“. Bibliografinė rodyklė“, Vilnius, 1970. Pastarosios bibliografija tiek smulkiai, kad surankioti ir labai menki rašteliai, pav. siūlymai aplankyti revoliucines vietas ir pn. iš kokių vietos laikraštėlių, įtraukti net ir atskiri atvirukai, bet ten nerasi P. Kulikausko darbo apie Kurmaičius, kuris buvo išsp. „Gimtajame Krašte“, vėl jį kaip „ne-

tarybinį“ P. Kulikauskui nubraukė, nuniokdami ir kitą, kurį jis paskelbė tame pat Vytauto D. Kultūros Muziejaus metraštyje, I, 1941 (P. Kulikauskas, „Emaliuoti dirbiniai Lietuvoje“, p. 45-64, lent. X-XII; jo buvo ir 150 egz. atspaudų). Peržvelgus tokį Kurmaičių „šokį“, pradėdi suprasti ir prof. J. Puzino vardo visokių nurašymus, kada vienu metu parašėte nurodo tikrus Senovės, IV, 1938 psl. ir dar su metais, kitu karutu be metų, kartais nurodo visai ne toje vietoje juos esant. Pradėję minėti „Naujausių proistorinių tyrinėjimų duomenis“, rašyti jau pavardę, nutylėjo jo vokiečių k. parašytus ir kt., kurių dar „nesurado“ nė „Liet. TSR archeologijos atlasas“, I-IV, 1974-1977 leisdami! Panašiai elgėsi Lietuvoje ir su dr. J. Baltu. Pradžioje jo vardą braukė, net ir jo paruoštas „Lietuviškas pasakas“ išleisdami. Ir kai leisdami „Lietuvių tautosakos apybraižą“ (Vilnius, 1963), kur nušviečia „lietuvių tautosaką ir jos istoriografiją marksistinės - leninistinės metodologijos pagrindu“ (p.3), tai surado J. Balį aktyviausiu suomių mokyklos atstovu, kuris... „propagavęs nacio-

nalistinę ideologiją. Šios mokyklos metodu parašytose studijose („Nuo žirgo kritęs berniukas“, „Griaustinis ir vėlnias Baltoskandijos kraštų tautosakoje“ ir kt.) jis aiškino tautosakos kūrinių sužetų bei geografinį jų paplitimą, nekreipdamas reikiamo dėmesio į meninę kūrinių išraišką, jų idėjinį turinį bei visuomeninę reikšmę“ (t.p., 96-97, m. p.). Prikliše jam dar vokišką „aristokratinės kilmės“ tautosakai taisyklą (p. 98), kuri esanti būdinga vokiečių rastumui, vėl bevardžiai ir įmantriai dėl tų buržuazinių tyrinėjimų rašoma: „paprastai sekama užsienio buržuazinių folkloristais, nepaisoma lietuvių liaudies poėinės kūrybos nacionalinės specifikos... iš dalies kludė ir cenzūra, kuri tautosakos nagrinėjimuose neleidžia pasireikšti pažangesniam požiūriui, taip pat — panaudoti marksistinio metodo“ (t.p., p. 99). Todėl, pradėję tautosaką tyrinėti naujais „socialistiniais ir priešakiniais metodais“ okupuotoje Lietuvoje, ne tik niekė išsijusę suomių mokyklą bei kitus vakariečių metodus, bet pirmiausia nebeskyrė senosios tautosakos, tos bevardės tautos kūrybos, nuo vėlyvosios, jau tikrai literatūrinės; svarbu, kad vad. liaudis ją žino ir pasisavino. Taip atsirado liaudies šokis „Kolūkio pirmininkas“, o apie 1950 m. „Tiesoje“ buvo paskelbta ir pluoštas dainų, kurias „sukūrė Lietuvos liaudis Stalinui pagerbti“, jų tarpe ir tokia pabaigtuvių „Mes kviečiame Staliną taktan“, kurią įdainavusi viena dūkė, šiaip jau senesniems, nepr. imto tautosakos rinkėjams gana gerai žinoma; dainavusi dar Kaune ir Lietuvos tautosakos archyve, iš kurios čia buvo įrašyta ne viena daina į plokšteles. Tokių dainų „gamyba“ buvo ne naujiena tiems, kurie kada nors var-taliojo sovietinius rusų tautosakos leidinius, nes visų kampelių žmonės sugalvojo apie Leniną ir Staliną „liaudies dainų bei kitos tautosakos“... Dr. J. Balys, jau tuo metu į JAV atkiles, prieš tokią lietuvių „tautosaką“ užprotestavo, kas buvo ir lietuvių spaudoje skelbta, tuo užsitraukdamas dar daugiau sovietinės nemalonės, kad nesuprantas „naujo tautosakos mokslo“... Arba vėl Lietuvoje buvo parašyta nepaprastų „tyrinėjimų“, pvz. Ambr. Jonyno, „Klasių kovos atspindžiai lietuvių tautosakoje“, Vilnius, 1957, ar taip pat jo „Baudžiauninkų ko-

Šokėjų bangos Penktojoje tautinių šokių šventėje 1976 m. Chicagoje.

Nuotr. Jono Kuprio

Kai tautinis šokis ir liaudies muzikos instrumentai sudaro vienumą. Šoka ir groja Clevelando čiurolioniečiai.

Nuotr. V. Maželio

Šokio dinamika

Nuotr. Vytauto Maželio

Šokis mūsų poezijoje

NEGALIU MIEGOTI

Močiute, noriu miego,
Širdele, noriu miego.
— Eik, dukrele, į darželį,
Ten saldžiai miegosi.

Močiute, neužmigau,
Širdele, neužmigau —
Kleзда, plezda rūtytėlė,
Negaliu miegoti.

Močiute, noriu miego,
Širdele, noriu miego.
— Eik, dukrele, į sodeį,
Ten saldžiai miegosi.

Močiute, neužmigau,
Širdele, neužmigau —
Krinta, byra obuolėliai,
Negaliu miegoti.

Močiute, noriu miego,
Širdele, noriu miego.
— Eik, dukrele, į svirnėlį,
Ten saldžiai meigosi.

Močiute, neužmigau,
Širdele, neužmigau —
Šoka, trinka jaunimėlis,
Negaliu miegoti...

Lietuvių liaudies šokio daina

RATELIS

Atokaitoj žibutės kalės,
O dar juodo, dar pilko laukai,
Bet dainuodami ėjo ratelį
Viso kaimo subėgę vaikai.

Mergaičių spalvingi rūbeliai
Ir džiaugsmingai padrikę plaukai, —
Taip dainuodami ėjo ratelį
Viso kaimo subėgę vaikai.

Po berželiais vienmarškiais, plikais
Sutingęs pavasaris kelias
Ir ateina mieguistas laukais,
Kur dainuodami eina ratelį
Viso kaimo subėgę vaikai.

Jonas Aistis

SVEIKINU JUDESĮ

Sveikinu taurų, lietuvišką judesį,
Įkvėptą, uždegta grožio jėga,

Gelmėse gimusi, saulėj pabudusi,
Kylanti Baltijos aukšta banga...

Išplukdanti pieno ir kruviną putą,
Taškanti saujom gintarą gelmių.
Papuošianti rūmą, statytą — sugriautą,
Atlaužoms keršto širdžių neramių...

Sveikinu judesį, augantį, grimstantį,
Lūžtantį, kertantį žaibo ilgiu...
Vėl susiliejančių ir nepailstantį,
Trenkiantį senio Perkūno smūgiu...

Verkiantį smulkais ir kanklėmis skambanti,
Gaudžiantį Vilniaus šventovių varpais...
Jaudinantis, šlamantis, tylintis, kalbantį
Aisčių kalbos priegaidžiutais garsais...

Sveikinu, švilpiančių karklais ir ošiantį
Giriomis, žydintį savo žiedais...
Prigęstą ir staiga įsiliepanojantį...
Pasivadinusį dievių varda.

Iš tolo ateinantį laisvą, didingą,
Neliestą vergo taikingos dalies,
Lyg erdvę augintą čiurolionišką smilgą,
Malanti duoną gimtosios šalies.

Sveikinu tikslų, įprasminant judesį,
Kuriantį išraišką dvasios savos, —
Tą, kuris šimtmečiais bresdamas grumiasi
Dėl laisvės, garbės gyvos Lietuvos.

Judėjimas — žodžio ir darbo, veikimo,
Būties pabaiga, o gal ir pradžia.
Be judesio, garso, be takto, be ritmo
Ir žemė ir saulė — akla ir kurčia.

J. Augustaitytė - Vaičiūnienė

APEIGINIS

Girdžiu švento šokio taktą —
Tuo taktu plaka širdis.
Regiu vainikuotą kaktą,
Dega ugnis.

Ten dievai, drauge ir žmonės
Sukasi liepsnose,
Ten jų žemės kelionė,
Pavirtusi dvasia,

Liejas į jauną kraują,
Tykšta saulės puta —
Dabar ir tave atnašauja
Šokiui, kaip ugniai, tauta.

Kazys Bradūnas

vos prieš feodalus atspindžiai buitinėse lietuvių liaudies pasakose“ L. MAD, A, 1(4), 1958, p. 209-224 (panašus vok. Deutsches Jahrbuch fuer Volkskunde, 7, Berlin, 1961, p. 205-214), „Dangus, kunigai ir liaudis. Antireliginė lietuvių tautosaka“, Vilnius, 1963; ją paruošė N. Grigas ir S. Skrodenis ir kt., vis iš viršaus paleptyti bei su nustatyta citatų kiekiu iš „komunizmo klasių“ darbų...

Gera išsiskirti ne tik šią „Lietuvių tautosakos apybraižą“, bet ir kitus sovietinius tautosakos darbus, kur vis pabrėžiamas marksistinis — leninistinis metodas, paaiškėja, kad didžiausi „mokslinkai“ tiek istorinių, tiek proistorinių, tautosakinių, tiek ir visų kitų mokslų yra tie patys: K. Marksas, Fr. Engelsas, Leninas..., kurių raštų išnašomis visada paremiami visi „mokslai“ ir tik tada įgauna „tikrą moksliskumą“.

„savaime niekiniai“, nes nė vieno karto tų „mokslinkų“ čia neprišimė išnašomis ir kt. marksizmo nelygstamų „mokslų“ aukštumų. Panašiai vertinami buržuaziniai mokslai ir tyrinėjimai tiek namie liksius, tiek pasitraukusių svetur, o ypač niekiami pasitraukusieji, kol jie dar gyvi ir pasireiškia antisovietine veikla. Todėl visai nenuostabu, kad „Maž. lietuv. tarybinėje enciklopedijoje“ (jau to paties J. Žiugždos pabrėžta), kad J. Balys: „propagavo V. Europoje bei Skandinavijoje išplitusias folkloristines teorijas, ypač vad. 'suomių mokyklą'. Kai kuriuose darbuose („Lietuvių liaudies baladės“, 1938 ir kt.) rėmėsi tautosakos aristokratinės kilmės teorija“ ir papildomai dar pridėjo: „aktyviai dalyvauja burž. nacionalistų veikloje, šmeižia Tarybų Lietuvą“ (t.p. I, p. 154). Pažįstant šiek tiek sovie-

tinės tautosakos tyrinėjimus ir jų „priešakinius“ mokslus bei Vakarų tautotyros srovėms oficialią bei kitokią panieką, tai nors ir dažnai atkalbėjus sovietines „maldas“, bet vis tik paskui jau tais pat paniekintais darbais kartais ir pasiremama, net bandoma šiek tiek sekti, todėl ir S. Skrodenio, kaip ir visų kitų ne visiems žodžiams apie dr. J. Balį galima teikti visuotinės reikšmės, nes nežinau, kurie jų tikri ir kurie skirė tik visokiems buržuaziniams niekėdėjams oficialiai niekti, ar nubaidyti jaunuosius, kad šie, Maskvos priešpaudoje būdami, neapsikrėstų kokia vakarietiška tautosakos tyrinėjimų „liga“, kurios dar Kremlius ir „išmintingoji“ partija nepripažino... O „suklaidinus“ kitus, tai ir autoriumi gali neužtekti paprastos atgalios kokiame susirinkime, bet gali būti tokia atgaila sargų parinkta ir

(Nukelta į 4 pusl.)

Tarp V. Krėvės ir J. Balio tautosakos sampratos

(Atkelta iš 3 psl.)

kitur: kalėjime, stovykloje, gali būti priskirtas prie disidentų ar psichikališkai nesveikų...

Ir man atrodo, kad būtų tikrai gera, jei kas mūsų rašytojų, o vadinai — V. Maciūnas, kuris itin gerai pažįsta V. Krėvės raštus bei jo stilių, kuris įdėjo jo pertvarkytą, jau "krėvišką" pasakų pavyzdžių, peržvelgtų, kaip V. Krėvė džiūti žmonių kūrybą, taisyti, literatūriškai ir kartu krėviškai tas dainas, pasakas ir kt. apdoroto: kas liko jose senoviška ir kas nauja atsirado; kas liko sena ir būdinga ir kaip jis Subartonių apl. žmonių gyvenimą įvilko "šiaudinėje pastogėje" ir kt. Prisimindamas a.a. prof. V.

Šokių bendraujame su kaimynais: bendraujame baltiečių festivalyje šoka New Yorko lietuvių tautinių šokių grupė.

Krėvės pasakojimus Philadelphiaje, kai metas nuo meto susėdavo pas jo buv. mokinį (iš Baku) kavinaitėje, tada V. Krėvė daug pasakodavo apie savo apylinkės žmones ir savo kūrybą, ką jis iš savo kaimo

skerdžiaus girdėjo ir kad tas senas skerdžius buvo taipgi filosofas. Aš manau, kad V. Maciūnas bus tuos pasakojimus šiek tiek pasižymėjęs, todėl ir toji žmonių: autoriui tikrai didelis laimėjimas.

gali pavykti jam geriau praskleisti negu kam kitam. Ir tik, kad V. Maciūnas kada nors apie tai plačiau parašys, kas būtų mūsų literatūrai tikrai didelis laimėjimas.

Nauji leidiniai

• **AIDAI**, 1980 m. gegužės — birželio mėn., Nr. 3. Kultūros žurnalas. Vyr. redaktorius — dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, MA 02122. Redakcinis kolektyvas: dr. Leonardas Andrejus, O. F. M., kun. dr. Kęstutis Trimalakas, Vytautas Volentas. Pagalba dailei — Viktoras Vizgirda. Žurnalą leidžia lietuviai prancūzai. Administruoja Benvenutas Ramanauskas, O. F. M. Žurnalo metinė prenumerata — 15 dol.

Naujas "Aidų" numeris pradeda ilgesnį sukūrimo raštų, kurio čia spausdinama tik pirmoji dalis: tai Kęstutis K. Girnius studija "Dvi pagrindinės šiuolaikinės moralinės teorijos". Aktualiai, dabartinės moralinių teorijų sklaidymą atremta tema informacinis, kritinis ir akiračius praplečiantis raštas.

Džiuginanti naujiena yra taipgi net trys puslapiai naujo Alfonso Nykos-Niliūno eilėraščių. Prieš akis turint daugiaspūse jo jaunystės metų kūrybą, naujieji jau šešiasdešimtmčio poeto eilėraščiai stebina savo trumpumu, tiesiog smūginu minties kondensuotumu ir metaforos ryškumu. Stai pavyzdys: **MIRTIS**

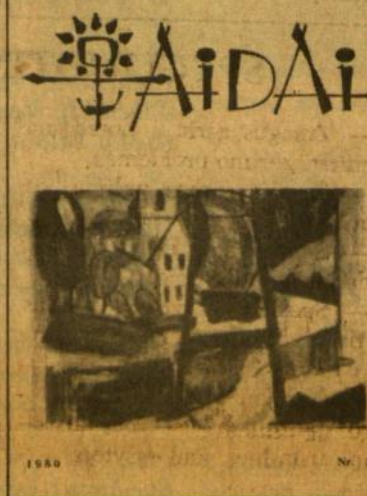
Ai esu upė. Atjoja, Nusėda nuo žirgo Ir geria atsigulus (Kaip tu kadais) Mano vandenį Prakeičtu dvokianti mirtis.

Net keliolikos puslapių pokalbis su dail. Viktoru Vizgirda yra aštrus žvilgsnis į dailininko pragyvento laikotarpio dailę. Pokalbis vertas išskirtinio dėmesio ne tik Vizgirdos autobiografiniais duomenimis, bet ir istorinės analizės prasme, turint minty nepriklausomybės laikmečio ir dabarties lietuviškosios dailės kelius ir kitų nepakartojamus savo bruožus.

Ne vien tik mokytojų bus intriguojantis straipsnis, gautas iš pavergtos Lietuvos. Tai Jeronimo Kazlauskio raštas "Lietuvos mokyklų tragizmas". Taipgi duodami keturi eilėraščiai, palimti iš ramkraštinio rinkinio, atsiųsto iš Lietuvos. Jų autorius — partizaninių kovų dalyvis ir ilgametis Sibiro kalinys.

Jonas Papartis plačiai supažindina su ukrainečių rezistentu, intelektualu, rašytoju, ilgamečiu sovietiniu kalinu, vėliau už sovietinius šnypus išleistu į Vokietiją, turėjusiu daug kontaktų ir su lietuviais.

Apžvalginėje žurnalo dalyje rašoma apie Augsburgio išpažini-

mą ir jo 450 metų sukaktį (Povilas Dilyš); ryšium su tuo apie naujus ekumeninio dialogo vaizdus kalba ir Kęstutis Trimalakas; psichologija, jos dėmesys religijai ir jos įnašas kultūrai liečiamas pokalbyje su dr. Vytautu Bieliausku; Adolfo Damušio neologinio pobūdžio raštu prisimenamas ir pageriamas Kazys Skirpa. Teatro sritis užgriebiama, dėmesį skiriant Jono Jurašo spektakliui Trinity Square repertuariniame teatre (A. L.). Recenzuojamos šios knygos: Vytauto Vardžio ir Romualdo Misiūno "The Baltic States in Peace and War 1917—1945" (K. K. G.); Juozo Kraliausko romanas "Iškaitė Vilniaus akmenys" (Vytautas Dyvas) ir Vinco Zemačio išleista Aleksandro Tenisono iš rusų kalbos versta sovietų etnografo P. I. Kušnerio knyga "Pietryčių Pabaltijo etninė praeitis". Pastarąją knygą recenzuoja Povilas Reklaitis, darydamas tokią išvadą: "Kušnerio knygos vertimo leidinį laikau netinkamu rekomenduoti užsienio mokslo įstaigoms. Jis lietuvių egzistencijos mokslininkus kompromituoja".

Nauju "Aidų" puslapius puošia Viktoro Vizgirdos tapybos darbai ir šiaip nuotraukos.

• **Bronys Raila, VAIVOS RYKSTĖ**. Šimtas prakalbų į Lietuvą 1975—1979 m. Išleido "Viltis" 1980 m. Aplanko dailininkas — Algirdas Kurauskas. Tiražas — 1000 egz. Leidinys 436 psl., kaina — 10 dol., gaunamas ir "Drauge".

Bronio Railos straipsniai bei šiaip raštai, ar jie būtų ilgi ar trumpi, skaitytoją visada patraukia savo šmaikštumu, dabartinės ir praeities aprašomų įvykių bei temų aktualiu pristatymu. Visomis šiomis savybėmis ypač pasižymi ši naujausioji jo knyga. Šiaip ar taip, Bronį Railą pažįstame kaip mėgstantį nesitrukdinti: įeigu jau rašo, tai

puslapių nesigaili ir jų neskaičiuoja. "Vaivos rykštė" bus dabar naujiena ir ta prasme, kad temos užgriebiama tiesiog akimirksniu trumpumu: kiekvienai jų skiriamas 3 — 4 psl.

Tai kovinga kultūrinio, informacinio ir politinio pobūdžio knyga, žvilgsnį nukreipus į okupuotąją Lietuvą. Autoriaus žodžiais tariant, tai atkreipia jau per dešimtmečius trunkančiam lietuvių sąmonės nuodijimui.

Galybė knygų temų susikirs-tomos ir šiuos pagrindinius turinio skyrius: Klastojimai, Išdavikai apie mus kitus, Kaip tardė Voldemara, Susirinkimas per nielkinimą, Propagandistų griozdai, Enciklopedija, Geismas pasisavinti Krėvę, Dialogai su Venclovom, Tas kitas pasaulis, Jų likimai, Kapsuko, Preikš, Šepečio soc-realizmai, Akimirks.

• **LIETUVIŲ DIENOS**, 1980 m. balandžio mėn., Nr. 4. Žurnalą leidžia Antanas Skirius. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Prenumerata Amerikoje 18 dol., Kanadoje — 20 dol.

Šis "Lietuvių Dienų" numeris yra skirtas Lietuvos Vyčių organizacijos veiklai ir jos Centro valdybos pirmininkui Philip Skabeikiui pagerbti. Daug nuotraukų iš Vyčių veiklos ir iš privataus P. Skabeikio ir jo šeimos gyvenimo.

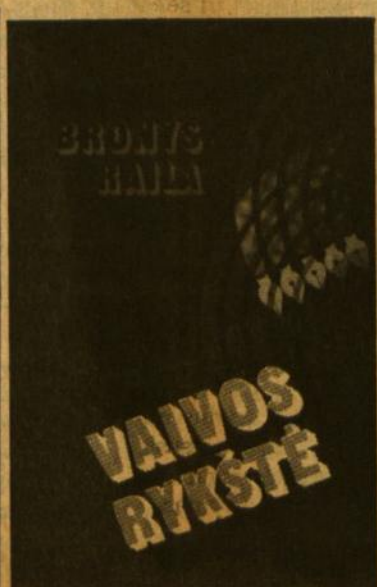
Ten pat randame kun. J. Prunskio operų Carmina Burana ir Pajacai aptarimą. Lietuvių R. katalikų moterų sąjungos 65-rių metų sukakties paminėjimo straipsnį, pusešimt Julijos Mack, Pranas Pusešnis, iš Adelaide Australijoje, pateikia sceninių variacijų Kristaus Kalno palaiminimų temomis: "Svėtas tuo kalno". Šalia to visokeriopa lietuviška veikla pailiustruota nuotraukomis.

Anglų kalbos dalyje P. Skabeikio straipsnis apie Lietuvos Vyčių organizacijos įsikūrimą ir jos pirmuosius vadus šio šimtmečio pradžioje.

Knygų apžvalgoje Živilė Gimbutaitė recenzuoja dailininkų Tamošaičių knygą apie lietuvių tautinius drabužius ir audinius. Duodama keletas ištraukų iš ELTOS biuletenio apie Sovietų invaziją į Afganistaną ir kitą aktualius straipsnius.

• **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1980 m. liepos — rugpjūčio mėn., Nr. 7. Religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnys, S. J. Administruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 8 dol.

Šis tas iš turinio: Darius ir Gėrenas (Brutno Markaitis), Tikė-

jimo neaiškumai (A. Tamošaitis), II Vatikano susirinkimas kasdieniniame gyvenime (vyšk. V. Brizgys), Kunigas — kontraversinė asmenybė (J. Vaišnis), Skyrybos: priežasčių beiškant (D. Bindokienė) ir kt.

• **AKIRACIJAI**, 1980 m. gegužės mėn., Nr. 5. Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, IL 60629. Redaguoja Redakcinė kolegija. Metinė prenumerata — 8 dol. Atskiro numerio kaina — 1 dol.

Šiame numeryje: pokalbis su religinių reikalų įgaliotiniu Vilniuje P. Anilioniu; rašoma apie Poetės Janinos Degutytės kūrybą (R. Silbajoris); žvelgiama į 1979 metų mūsų beletristiką (kostas reikalas), kalbamasi su Tomu Venclova ryšium su "Ateities" išleista pasaulinės poezijos jo vertimų knyga "Balsai"; stabtelėjama prie dr. Jono Šliūpo apie jį parašytos J. Jakšto knygos progą (L. Dovydenas); Vincas Trumpa recenzuoja Lietuvoje išleistus Vilniaus universiteto istorijos toms, o Tomas

Venclova informuoja apie prancūzų D. Beauvois Paryžiuje parašytą miltininką disertaciją (912 psl.), taipgi liečiančią Vilniaus universitetą.

Kai šokėjai šoka...

Nauji baltų dramos planai

The IHC, arba Illinois Humanities Council, yra The National Endowment for The Humanities šaka Illinois valstybėje. IHC sudaryta iš kelių nuolatinių tarnautojų ir savanoriškai padedančių kultūrininkų. Pagrindinis šios organizacijos tikslas yra dvejopas, kurį trumpai būtų galima apibūdinti kaip, pirma, savęs, savo kultūros pažinimas (kas mes esame) ir, antra, atvirybė kitų kultūroms (kuo mes galime tapti, gyvendami kitų kultūrų įtakoje). Šių tikslų siekiant, skatinama bendradarbiauti, palaikyti glaudžius ryšius su kitomis etninėmis grupėmis, skirytųjų ir tapatybių keliu einant, arčiau susidraugauti ir vieni kitus įvertinti. Tokiam etninių kultūrų suartiniui skatinti bei propaguoti federalinė valdžia per šią Illinois Humanities Council organizaciją teikia įvairioms etninėms grupėms finansinę paramą.

Dr. Alfredas Straumanis, Southern Illinois universiteto Baltų dramos skyriaus profesorius, lietuviams gerai pažįstamas iš dviejų dramos antologijų anglų kalba "Confrontation with Tyranny" ir "The Golden Steed" redaktoriaus, prie Baltų dramos departamento paruošė atitinkamą projektą ir išsūpino nedidelę, bet tuo tarpu patenkinamą pinigų sumą iš federalinės valdžios šiam projektui realizuoti.

Projektui duotas bendras pavadinimas "Bridging the Gap". Tikima, kad šiuo projektu pasinaudos įvairios etninės grupės savo kultūrai pristatyti, ypač latviai, estai ir lietuviai. Projekto eigoje numatomas įvairių etninių kultūrų susiartinimas filmais, raš-

tais, paskaitomis, Baltų dramų leidiniais, taip pat numatomos viešos diskusijos, susirinkimai, pristatymai idėjų ir darbų.

Šio projekto sumanytojas ir vykdytojas dr. Alfredas Straumanis pirmuoju žingsniu pasirinko latvių dramaturgo Anslav Eglis-šo veikalą "Ferdinandas ir Sibilė". Šios dramos filminė peržiūra įvyko š. m. birželio 27 d. CBS studijoje, Chicagoje. Filmas eina 60 minučių, tik 5 aktoriai, akulturizacijos problemas sprendžianti tema — jaunuolis, patekęs tarp dviejų kultūrų — esamos ir buvusios — (gyvos merginos ir manikeno) iš tiesų atsiduria hamletiškoje situacijoje: kuria mylėti, kuriai būti ištikimui ir pan. Temos sklaida nekomplekuota, žiūrovai be vargo suprast, reikia manyti. Dvi merginos laikytinos ne charakteriais, o alegorijomis: viena atstovauja gyvenamojo krašto konkrečiai tikrovei, "kultūrai", o kita — praečiai, tėvų žemei, meilei "savo šaknims". Naudojama daug simbolių: vardai (Marija Antuanetė — buvo seniai), juodas raištis ant kaklo (atseit galva nukirsta), tautiniai rūbais aprengtas manikenas vitrinoje, stiklas skirias veikėją nuo manikeno (negalima susikalbėti nei paliesti). Rygos valdai ir paminklai akiratyje etc. Režisavo pats dr. A. Straumanis, jaučiamas tvirta ir meniškai stipri ranka.

Šis video-tape metodu susuktas filmas bus rodomas įvairiose etninėse kolonijose Amerikoje, Kanadoje, gal net Europoje ir kitur. Kada bus rodoma lietuviams Chicagoje, visuomenė bus painformuota.

MŪSŲ KALBA Dėl dalelių skyrybos

Dalelytės yra nesavaranikiški žodžiai, teikiantys atskiriems žodžiams, žodžių junginiams ar visam sakiniui papildomų reikšmingų niuansų. Dėl to dalelytės atskiromis sakinių dalimis paprastai nevartojamos. Taip pat jos neskiriamos ir kableliais, pvz.: Galbūt ji žinojo ar nemanė, kur aš einu. Visuose miestuose turbūt buvo taip pat. O rasit sveiką esi atėvė, ne vietinė? Kamša berods didelė, bet kaima visai mažai. Mat ir vinį į klumpę įsivėrė. Ir traukia jis orą į šnerves, atseit uosto. Pievą gali nušienauti du vyrai — destis kaip dirba. Ji būtent galvojo apie tai, kaip ji pauga ir kada tai bus. Antai ir kiti sugrįžo. Taigi jis nusprendė keliauti. Jis taip pat baigė darbą. Tačiau kai kurios dalelytės sakinyje gali eiti sakinio pertarais, turėti ekvivalentinę reikšmę, tokiomis atvejais jos skiriamos kableliais, pvz.: Ar tamstai tikrai tiek metų? — Tikrai, devintą dešimtį baigiu. Aš, taigi, niekad nebuvau drąsus, nebent, taigi, iš balinės.

Stasys Barzdukas

Peržiūros sesijoje dalyvavo Illinois Humanities Council direktorius Mr. Paul Gibson, projekto vadovas dr. Alf. Straumanis, estų atstovė Hilja Pikat, lietuvių — Anatolijus Kairys ir keletas kitų asmenų. Latvių atstovas p. Vikšins dėl ligos negalėjo atvykti.

Po filmo vyko trumpas nuomonėmis pasikeitimas Holiday Inn kavinėje.

ATSIŪSTA PAMINėti

• **MŪSŲ ŽINIOS**, 1980 m. birželio mėn., 29 d., Nr. 7. Lietuvių jėzuitų ir jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Redaguoja Antanas Saulaitis, S. J. Administruoja P. Kleimotas, S. J. Atskiras egzempliorius — 25 centai. Metinė prenumerata paštu — bent 5 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Clearmont Ave., Chicago, IL 60636.

Rašoma apie ŠALM dvidešimt devintą laidą, apie Poezijos dienas Chicagoje, apie jaunimo centre vykusius koncertus, mokytojų užbaigusių, religinius atnaujinimus ir kt.

• **EGLUTĖ**, 1980 m. birželio mėn. Lietuviškas laikraštėlis vaikams šeimai. Leidžia Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Redaguoja ses. O. Mikailaitė. Administruoja Danguolė Sadūnaitė. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė—Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

Šiame numeryje: eilėraščiai, šaliniai apie stovyklautojus ir kitus nuotykius, galvosūkius, vaikų kūrybą, šypseniukas ir kt. Daug iliustracijų.

• **GABIJA**, 1980 m. gegužės mėn., Nr. 10. LSS sesijos vyriausios skautininkės biuletenis. Redaguoja N. Užubalienė. Administruoja D. Juodgudienė, 6635 S. California Ave., Chicago, IL 60629. Tiražas — 500 egz.

Tai skautiškos veiklos vadovams parankiai vienoje vietoje sutelkta medžiaga bei kitokia informacija.

• **PIRMIEJI ŽINGSNIAI**, 1980 vasario mėn. 16 d., Nr. 2. Kristijono Donelaičio pradinės ir aukštesniosios mokyklos mokinių laikraštis. Išleis 4 kartus per metus. Finansuoja mokyklų tėvų komitetas. Spaudai paruošė mokykl. D. Bindokienė.

• **Mitteilungen aus baltischem Leben**, Nr. 1 (109), April 1980.

• **Kotryna Grigaitytė "Marijū vėjui akambant"**. Lyrika. Iliustracijos — Pauliaus Jurkaus. Išleista 1980 m. Brooklyne.

DOROVES FILOSOFIJA

Pasigėrėtina aktyvumą rodanti Paulist Press leidykla pradėjo naują knygų seriją: "Readings in Moral Theology". Pirmuoju tomu išėjo: "Moral Norms and Catholic Tradition" (1979 m., 368 psl., 5,95 dol.). Veikalą redagavo Katalikų universiteto Washingtono profesorius Charles E. Curran ir jėzuitas Richard A. McCormick, Etikos profesorius Georgetowno universitete. Veikalas kolektyvinis, vienuolikos autorių, daugiausia jėzuitų, vis profesorių V. Vokietijoje, Belgijoje, Italijoje, JAV-se, taigi surinkti dvieju kontinentų pirmiausia šioje srityje mintytojai.

Knygoje sprendžiamos blogio problemos, dorovės dėsnių normos, etninių vertybių peržvelgimas, svarstomos dabartinės kryptys dorovės filosofijoje. Autoriai, stengdamiesi laikytis katalikiškos tradicijos, drauge rodo linkimą į pažangumą, pasinešant kartais net į liberališką pusę. Temos giliai išmastytos, perteikiamos glausniu filosofiniu būdu ir elliniam skaitytojui būtų skaitymas neįlengvas.

J. Pr.

Nuotr. Vytauto Mašelio